

U-notat 8/2002

Norsk instituttsektors medfinansiering av prosjekter ved deltakelse i EUs forskningsprogrammer

Helge Godø

Forord

NIFU har på oppdrag fra Norges forskningsråd (Område Strategi) utarbeidet foreliggende notat om norsk instituttsektors medfinansiering av prosjekter ved deltakelse i EUs forskningsprogrammer. Oppdraget ble utført i månedsskiftet september/oktober 2002. Oppdraget ble utført av forsker Helge Godø ved NIFU i henhold til en arbeidsbeskrivelse, notat av 17.9.2002.

Petter Aasen
Direktør

Randi Søgne
Seksjonsleder

Innhold

Innledning og sammendrag	4
Norske instituttsektors deltakelse i EUs rammeprogrammer	5
Instituttene finansiering av egenandeler	6
Hvordan er det i andre land?	8
Momenter som kan være relevante i utforming av virkemidler	9
Vedlegg	11

Innledning og sammendrag

Formålet med dette notatet er å beskrive og vurdere hvordan norsk instituttsektor skaffer midler til medfinansieringen av sin andel (vanligvis 50%) av prosjektkostnadene når de deltar i EUs forskningsprogrammer. Hovedfokus er på de teknisk-industrielle instituttene. I alt 10 institutter ble kontaktet for å få opplysninger om deres medfinansiering av EU-prosjektene de deltok i, dvs. i EUs 5. rammeprogram.

Hovedfunnet er at de instituttene som ble undersøkt, jevnt over har problemer med å skaffe finansiering fra reelle industripartnere i næringslivet. Når de allikevel deltar er det fordi dette finansieres av egne midler, dvs at underskuddet i disse prosjektene dekkes fra andre kilder ved instituttene – noen ganger også av egenkapitalen. Situasjonen beskrives som problematisk og at det i økende grad gjør dem tilbakeholdne mht å delta i fremtidige forskningsprosjekter i EU hvis ikke finansieringen forbedres.

Notatet presenterer også opplysninger fra Sverige, Finland, Danmark og Nederland om medfinansiering i forskningsorganisasjoner som tilsvarende de norske teknisk-industrielle instituttene i instituttsektoren. I disse landene ble det, med unntak av Danmark, funnet lignende beskrivelser som i de norske instituttene, dvs at medfinansiering fra industripartnere og finansiering mer generelt oppleves som vanskelig. I Danmark har ikke medfinansiering vært et problem pga gunstige ordninger. Derimot er det andre forhold som også her bidrar til minkende interesse i danske institutter for å delta i EUs forskning.

Hovedgrunnen til instituttens problemer med å skaffe medfinansiering til EU-prosjektene er at norske bedrifter og norsk næringsliv ikke er interessert i å betale for instituttens deltakelse; de ser seg tjent med enten å delta direkte selv (slik de gjør i økende grad) – eller å bruke FoU-midler på målsetninger som de mener er mer effektive og målrettede. Dette skyldes at EU-prosjektene er pre-competitive og pre-normative. Spørsmålet norske forskningsstrateger må ta stilling til er om EU-prosjektene har så stor nasjonal, samfunns viktig betydning at dette rettferdiggjør sterkere økonomiske incitament for at norsk forskning skal delta i fremtiden.

Notatet er bygget opp med tematiske avsnitt i følgende rekkefølge:

- Tallmateriale som viser norsk instituttsektors deltakelse i EUs forskning
- Hvordan norske institutter finansierer sin egenandel i EU-forskningen
- Hvordan institutter i andre nordiske land og Nederland finansierer sine egenandeler i EU-forskningen
- Momenter som kan være relevante i utformingen av tiltak for å støtte norsk instituttsektors interesse for fremtidig deltakelse i EUs forskningsprogrammer.

Vedlagt notatet er det to oversikter som viser datagrunnlaget som dette notatet bygger på mht opplysninger fra instituttene.

Norske instituttsektors deltakelse i EUs rammeprogrammer

Dette avsnittet bygger i hovedsak på følgende kilder:

- Liv Langfeldt, *Norges deltakelse i EUs 5. rammeprogram*, notat, NIFU, november 2001,
- Ole Wiig, Stig Slipersæter og Bo Sarpebakken, *Instituttsektoren i norsk forskning*, NIFU, Rapport 4/2001, samt
- NIFUs nøkkeltall for instituttene for 2001.

I følge Liv Langfeldts analyse av norsk deltakelse i EUs 5. rammeprogram, hvor dette ble sammenlignet med deltakelsen i 4. rammeprogram, så har det ikke skjedd store endringer mht instituttsektorens andel av EU-midler som går til Norge. De store endringene skyldes primært at norsk UoH-sektors andel i 5. rammeprogram var redusert i forhold til 4. rammeprogram (fra 43,4% til 25,9%), mens norsk næringslivs andel hadde økt fra 15,5% i 4. rammeprogram til 32,3% i 5. rammeprogram. Samtidig hadde totalutbetalingen fra EU i henhold til prosjektbudsjettene økt fra ca Euro 86 millioner i 4. rammeprogram til ca Euro 113 millioner i 5. rammeprogram, dvs en nominell vekst på 31%. For instituttsektoren var det bare en svak relativ nedgang (ca 1%) fra 4. rammeprogram til 5. rammeprogram. Ut fra dette skriver Liv Langfeldt at: "Det har vært forventninger om at også instituttsektorens andel ville bli redusert, men reduksjonen her har vært langt mindre og instituttsektoren får fremdeles den største andelen av EU-midler som går til Norge." (s.18). Liv Langfeldt tar imidlertid forbehold (s.5) om kvaliteten på de data'ene hun bygger sine observasjoner på pga sprik mellom forskjellige kilder mht Norges deltakelse i prosjektene.

	1997	1998	1999	2000	2001
Utenlandsk næringsliv	248,5	257,5	290,4	271,5	311,3
EU-institusjoner	139,5	133,7	110,6	103,1	139,8
Nordisk Råd Nordisk Ministerråd	17,6	17,8	15,5	17,9	14,0
Øvrige internasjonale organisasjoner	50,5	28,7	33,6	31,8	37,7
Utlandet for øvrig	137,3	163,9	123,5	212,1	139,7
I alt	593,4	601,6	573,6	636,4	642,5
Andel (%) EU	23,5	22,2	19,3	16,2	21,8

Kilde: Nøkkeltall instituttene, NIFU

I en annen NIFU-analyse (NIFU-rapport nr 4/2001) om instituttsektoren ble fokus satt på instituttene deltakelse i EU-prosjekter. Datagrunnlaget for denne rapporten ble innsamlet i 2000, med statistikk som viste utviklingen for 1997-99, altså omtrent første halvdel av 5. rammeprogram. For de teknisk-industrielle instituttene var nedgangen i perioden 1997-99 særlig markant, fra 95,4 millioner i 1997 til 59,1 millioner i 1999, dvs ca 35% nedgang (jfr. tabell 3.4, s. 52). Man hadde da grunnlag for å si at det var en tendens til nedgang, noe som ble bekreftet i tallene fra år 2000 som viste en ytterligere nedgang, både i absolutt størrelse og relativt. Imidlertid, året etter, i 2001, skjedde det en sterk økning, som vist i tabell 2 nedenfor.

Tallene (tabell 1) ovenfor gjelder alle forskningsinstituttene i instituttsektoren. I begge tabeller er kategorien "EU-institusjoner" brukt. I praksis gjelder dette utelukkende prosjekter i EUs rammeprogrammer. Ser man nærmere på de teknisk-industrielle instituttene, så var det her også en oppgang i inntektene fra EU, fra 2000 til 2001, jfr. tabell 2. Isolert sett var denne oppgangen relativt sterk, men tallene for 2001 ligger allikevel under tallene for 1997 og 1998, slik at nivået fortsatt er lavt vurdert ut fra utgangspunktet. Hvorfor det var en vekst i 2001 – og om denne veksten har vedvart i 2002 – finnes det foreløpig ikke noe statistikk over. Tabell 2 viser for øvrig en vekst i instituttene omsetning til utenlandsk næringsliv i hele perioden, noe som tyder på at deres kompetanse er etterspurt i dette markedet. Kategorien "Øvrig" i tabell 2 og "Utlandet for øvrig" i tabell 1 er en residualkategori, men en stor post i disse er inntektene til Halden-reaktoren.

	1997	1998	1999	2000	2001
EU-institusjoner	95,4	79,9	59,1	52,1	75,8
Nordisk Råd, Nordisk Ministerråd	3,6	2,8	2,8	4,5	2,1
Andre internasjonale organisasjoner	29,2	17,2	9,7	7,4	11,2
Utenlandsk næringsliv	244,2	248,9	277,2	256,7	295,2
Øvrige	108,9	134,1	90,0	175,2	107,9
Totalt	481,3	482,9	438,8	495,9	492,2
Andel (%) EU	19,8	16,5	13,5	10,5	15,4
Kilde: NIFU					

I nevnte NIFU-rapport (4/2001) om norsk instituttsektor ble det presentert materiale basert på intervjuer med informanter i instituttsektoren. I et eget kapittel (kapittel 5) om instituttene erfaringer med internasjonalt samarbeid var det et avsnitt om finansiering av EU-prosjektene egenandel. Ifølge rapporten opplevde instituttene dette som et problem – i rapporten ble det (s.87) gjengitt et informantutsagn om at "Suksess i EU gjør instituttet til raka fant". I samme rapport ble det vist en figur (figur 3.1, s. 55) som viser variasjon mellom ulike typer institutter mht egenfinansieringen; de teknisk-industrielle instituttene og primærnæringsinstituttene kjennetegnes ved en relativ høy andel av "egen finansiering" av egenandelene til deltakelse i EU-prosjektene.

Instituttene finansiering av egenandeler

Ti norske institutter i den norske instituttsektoren ble kontaktet i slutten av september 2002 for å få opplysninger om deres finansiering av egenandeler i EU-prosjektene de deltar i. De fleste av disse er av typen teknisk-industrielle institutter. Vedlegg 1 gir en oversikt over hvilke institutter – og hvem i organisasjonene som ga opplysningene.

De fleste instituttene opplyser at det er vanskelig å skaffe medfinansiering fra eksterne kilder (industripartnere) og at de dekker brorparten av medfinansieringen av egne midler. De karakteriserer denne situasjonen som alvorlig og uholdbar mht til deres mulighet for fremtidig deltakelse i EUs prosjekter.

Instituttene sier at det er stor variasjon prosjektene i mellom mht finansiering av egenandeler – dette avhenger mest av hva slags brukergrupper som er interessert i forskningen. Generelt er mulighetene for ekstern finansiering bedre i de prosjektene og programmene der det finnes brukere i offentlig sektor eller bedrifter som står den offentlige sektor nær, slik som i energisektoren. Noen av instituttene (for eksempel NILU og NIVA) mottar noe finansiering til egenandelen fra MU i Norges forskningsråd, gjennom ordningen med "Brukerstøttet EU-prosjekt". Denne type bidrag beskrives som kjærkommen, selv om størrelsen på bidragene har minket de siste årene.

Derimot, de institutter som har forskningsprosjekter innen områder der brukerne i hovedsak er bedrifter i næringslivet og i industrien, oppnår sjeldent å få disse til å finansiere sine egenandeler. Dette er noe som gjelder for SINTEF-instituttene, men også Norsk Regnesentral (NR) og Norges Geotekniske Institutt (NGI) hevder det samme.

Når instituttene ikke lykkes i å skaffe eksterne finansieringskilder (industripartnere) til egenandelene, benyttes følgende finansieringskilder:

- *Kryss-subsidiering* fra andre prosjekter, dvs underskudd i EU-prosjekter dekkes av prosjekter som går med overskudd. Dette var finansieringsmetoden som ble hyppigst nevnt som hovedkilde til finansiering av underskuddene.
- *Redefinering ("relabelling")* av igangværende prosjekter eller delprosjekter der finansiering allerede er på plass, som egeninnsats. Denne metoden blir imidlertid karakterisert som utilfredsstillende og vanskelig av flere grunner, og vil ikke dekke de underskuddene som oppstår, selv om de kan avhjelpe noe på kort sikt.
- *Reduksjon i egenkapitalen* når prosjektene bidrar til at instituttet går med underskudd. Dette hevdes å være resultatet i tre av instituttene.

På spørsmål om instituttene bruker grunnfinansieringen til å finansiere egenandelene i EU-prosjektene svarte nesten alle (de instituttene som mottar grunnfinansiering) benektende. Grunnfinansieringen er vanligvis øremerket helt spesifikke formål innen kompetanseutvikling, etc., sjeldent til deltakelse i EU-prosjekter. Derimot påpekte enkelte at deres underskudd i EU-prosjektene ofte var i samme størrelsesorden eller mer enn grunnfinansieringen. Dette innebærer at selv om de regnskapsteknisk sett ikke bruker grunnfinansieringen til EU-prosjekter, så gjør de det indirekte når disse skaper et underskudd som må dekkes inn på en eller annen måte. For enkelte institutter er underskuddet i EU-prosjektene større enn grunnfinansieringen. SINTEF-gruppen påpeker at deres finansiering av egenandeler til deltakelse i EU-prosjekter fra egne midler, ca 33 millioner kroner i 2002, tilsvarer nøyaktig det SINTEF-gruppen totalt mottar i grunnfinansiering.

Hvorfor deltar instituttene i EU-prosjekter når de påfører dem underskudd?

Hovedbegrunnelsen er ut fra strategisk vurderinger: De mener de må være med fordi dette er viktig for instituttets forskning, dvs. å være deltaker i den europeiske forskningsfronten, være sentralt plassert i de viktigste forskningsnettverkene, få tilgang på viktig informasjon raskt, og, ikke minst, fordi de tror dette er viktig for instituttets fremtidsmuligheter. En annen grunn som enkelte oppgir er at tidligere fikk instituttene større tilskudd til egenandelsfinansieringen,

enten fra industrien eller fra det offentlige. Dermed påtok de seg forpliktelser (moralsk og kontraktsmessig) som de vanskelig kan trekke seg fra. I de instituttene som har underskudd på EU-prosjektene, er holdningen nå at de i fremtiden vil være restriktive i deltakelsen i nye EU-prosjekter. Eksempelvis hevder NGI at de nå sier nei til de fleste invitasjonene om å delta i fremtidige prosjekter, i forbindelse med forberedelsene til 6. rammeprogram.

Den sterke kronekursen vis a vis Euro har i løpet av 2001-2002 gitt en reduksjon på ca 10% i verdien av EUs utbetalinger. Mange institutter hevder at dette også er et problem. Dette gjør at egenandelen for norske prosjekter i realiteten ligger på overkant av 55% av prosjektkostnadene.

Hvordan er det i andre land?

For å få avklart om de problemene som norske institutter beskriver er "sær-norske" eller mer generelle, ble det tatt kontakt med personer i Sverige, Danmark, Finland og Nederland, personer som er sentralt plassert i forhold til forskningsorganisasjoner tilsvarende de i norsk instituttsektor. Av størst interesse i denne sammenheng er VTT i Finland, TNO i Nederland og GTS-instituttene (GTS=Godkente Tekniske Serviceinstitutter) i Danmark. Disse organisasjonene har mange likhetstrekk med store institutter i Norge (for eksempel SINTEF). Vedlegg 2 gir en oversikt over opplysningene som fremkom – hvem som ble kontaktet og hva hver enkelt opplyste.

I denne delen av undersøkelsen var det ikke lett å få tall; informantene sa at de ikke hadde oversikter, statistikk eller analyser som eksakt belyser hvordan instituttene finansierer sine egenandeler.¹ Imidlertid hevder informanter i Sverige, Finland og Nederland at instituttene har problemer med å skaffe finansiering til egenandeler. Dette gjelder særlig prosjekter der næringsliv og industrien er naturlig som partner. I følge TNO har industrien, spesielt små og mellomstore bedrifter (SMB'ene) vist liten interesse i å bidra finansielt. I *Finland* og *Nederland* bidrar de nasjonale forskningsrådene med noe støtte til medfinansiering, i ordninger som minner om den Forskningsrådet/MU har i Norge, dvs på områder som det offentlige har et brukeransvar. Ministerier og andre offentlige organer bidrar også til medfinansiering, men privat sektor er altså liten som bidragsyter. Det samme gjelder Sverige – noe som utdypes nedenfor.

I *Danmark* er ikke medfinansiering noe problem hevdes det. Dette skyldes en gunstig ordning, "Centerkontrakter", som egentlig er et virkemiddel for å øke innovasjonsrettet samarbeid mellom danske bedrifter, universitetene og høyskolene og GTS-instituttene. I denne ordningen får GTS-instituttene dekket 75% av sine kostnader, mens bedrifter får 50% - universitetene og høyskolene langt mer. Centerkontrakter brukes som kilde til å finansiere danske institutters og bedrifters egenandeler i EU-prosjekter. Selv om den nye danske regjeringen har signalert at den vil trekke ordningen, så har den hittil finansiert egenandeler til danske institutters deltakelse i EU-prosjekter. Tiltross for dette er interessen for å delta i EU-prosjekter minkende. Dette skyldes til dels personalpolitiske forhold, noe som gjør at GTS-instituttene er avskåret fra å bruke sine egne ansatte i prosjekter finansiert av Centerkontrakter. En annen årsak er at skattemyndigheter og EUs revisorer har skapt

¹ I følge Karin Hjorth i EU-FoU-rådet i Sverige hadde de en oversikt over egenfinansieringen, men der var tallene på aggregert nivå, bl.a. var 4. og 5. RP slått sammen, slik at hun mente disse ikke fortalte så mye av interesse for undersøkelsens problemstilling.

problemer for bedrifter som har benyttet finansieringen via Centerkontrakter – dette gjelder måten bedriftene har utgiftsført kostnadene sine, det har bl.a. ført til ekstrabeskatning.

I Sverige hadde IVA – Ingeniørvetenskapsakademien – et utspill 22. mai 2002, i form av et åpent brev til den svenske regjeringen og en tilhørende pressemelding, der de ber om at regjeringen bevilger SEK 300 millioner som en særskilt finansiering for at Sverige skal kunne delta mer aktivt i EUs 6. rammeprogram. Bakgrunnen for dette er ifølge IVA at svenske forskningsmiljøer, pga manglende medfinansiering, i økende grad har mistet interessen for å delta i EUs forskningsprogrammer. Dette står i kontrast til tidligere, i de foregående rammeprogrammene var svenske forskningsmiljøer aktive, så aktive at de en stund lå 12-15% over det nivået de skulle ha hatt i henhold til en *pro rata* fordeling innen EU. Nå ligger de langt under dette nivået, og i følge IVA var bakgrunnen for utspillet i mai at de hadde registrert en bekymringsfull liten interesse for å delta i det kommende 6. rammeprogram. I pressemeldingen fra IVA heter det:

”Svenska universitet, högskolor och institut bedriver huvudsakligen projektfinansierad forskning och har till skillnad från sina europeiska konkurrenter inte egna resurser för motfinansiering. Andra länder har strukturer och ekonomi för forskning och utveckling som är bättre lämpade för ”uppifrån-och-ned-planerade” projekt och nätverk.”

I skrivende stund er det ikke kommet opplysninger om responsen fra svensk regjering på dette utspillet.

Gjennomgangen ovenfor viser at problemene med medfinansiering ikke er særnorsk – dette er et problem norsk instituttsektor deler med forskningsmiljøer i Sverige, Finland og Nederland. I Danmark har gunstige ordninger hittil sørget for at medfinansiering ikke er et problem – her er det andre forhold som gjør at interessen for å delta i EUs prosjekter er minkende.

Momenter som kan være relevante i utforming av virkemidler

Det er ingen grunn til å tvile på instituttene når de hevder at EU-prosjektene påfører dem et underskudd. Med unntak av Danmark, gjelder det samme i andre land som det er naturlig å sammenligne Norge med. Det er heller ikke noen grunn til å tvile på at de har forutsetninger for å kunne være mer aktive i EU-forskningen, at de er i stand til å gjøre det ut fra at de er attraktive samarbeidspartnere i mange sammenhenger, i.e. at de har en høy reputasjon i forskningssammenheng og at de hevder seg godt i konkurransen om å være blant de beste. Det er heller ingen grunn til å tvile på instituttene syn om at internasjonalt forskningssamarbeid, slik EU-forskningen gir mulighet for, er viktig. Dette er hovedforklaringen på at de fortsetter med dette, tross for de relativt store underskuddene de påfører mange av instituttene.

Ut fra en antakelse om at deltakelsen av norske forskningsinstitutter i EUs rammeprogrammer innebærer en årlig kostnad (medfinansieringsbehov) på ca 140 millioner kroner (50% av totalbudsjett) og at ca 30% av prosjektbudsjettene finansieres av instituttene egne midler, er det ikke usannsynlig at dette skaper et underskudd på ca 85 millioner kroner årlig. Det understrekes at dette er et anslag beheftet med *betydelig usikkerhet*. Imidlertid kan man anta at de teknisk-industrielle forskningsinstituttene har en høyere andel underskudd – anslagsvis 35% av kostnadene – noe som skulle tilsi, *med alle mulige forbehold*, et underskudd i

størrelsesorden ca 55 millioner årlig. Dette er estimater som baserer seg på en vurdering av tallene presentert i tabell 1 og tabell 2 ovenfor, samt tallene som fremkom i intervjuene av instituttene.

Den manglende interessen i norsk næringsliv for å finansiere norske institutters deltakelse er heller ikke særnorsk – det samme finner man i Finland, Sverige og Nederland. Hovedårsaken til dette er at bedrifter ikke ser seg tjent med denne formen for deltakelse. I den grad de er interessert i EUs forskning vil de gjøre det ved å delta selv, ikke via institutter. Bare når deltakelsen er sterkt subsidiert, slik ordningen med Centerkontrakter i Danmark fungerer, vil medfinansiering fra bedrifter sannsynligvis være mulig.

I NIFUs rapport 4/2001 (s. 89) ble det pekt på at bedrifter ikke er så interessert fordi de vurderer EU-prosjektene som nettopp det de er, pre-competitive og pre-normative. Det gir ikke bedriftene noe spesiell kunnskapsmessig eller konkurransemessig fortrinn å finansiere norske institutters deltakelse, i.e. deres muligheter for å appropriere resultatene – hvis de skulle vise seg å være kommersielt interessante – er ganske små. Ut fra bedriftenes ståsted er det andre, mer effektive måter å investere i FoU enn å gjøre dette via et institutt som deltar i et EU-prosjekt. Det mest effektive, hvis det skulle finnes et EU-prosjekt som de er interessert i, er å sørge for direkte deltakelse selv. Ut fra dette bør fokus og virkemidlene kanskje i større grad rettes mot norsk næringsliv, mot de som har interesse og forutsetninger for selv å delta i EUs prosjekter. Som påpekt, har norske bedrifter økt sin deltakelse fra 4. rammeprogram til 5. rammeprogram – noe som tyder på at de ser seg best tjent med å delta direkte, hvis de skal være med.

Når bedrifter deltar, så opplyser de, som for eksempel Telenor (deltar i 13 prosjekter i 5 RP) og Det norske Veritas (deltar i 21 prosjekter i 5 RP), at deres medfinansiering tilveiebringes fra interne kilder, i hovedsak fra "konsern", men også på oppdrag fra forretningsenhetene i bedriften. I slike tilfeller er det oftest bedriftenes egne FoU-enheter som deltar i prosjektene. Det at "konsern" er en dominerende finansieringskilde tyder på at motivet for deltakelse er at bedriften skal holde seg oppdatert på teknologiutvikling som de vurderer som strategisk viktig for bedriften, på lang sikt. Dette er en form for kompetanse de ønsker å besitte selv, ikke via institutter i instituttsektoren.

Den strukturelle anomali som det er mulig å se er følgende: Norske institutter er interessert i og har gode forutsetningene for å delta i EUs forskningsprogrammer. Den norske stat betaler et stort kontingent for at Norge skal kunne delta i denne forskningen på lik linje med EU-medlemslandene. Norske bedrifter er ikke interessert i å betale for at instituttene skal delta i EU-forskningen – hvis de skal gjøre det må det sannsynligvis en sterk subsidie til, slik som i Danmark. Konsekvensene av ikke å gjøre noe er at Norge kan gå glipp av en betydelig "fair-return" for de midlene man sender inn i EUs forskningssystem – Norge vil da subsidiere FoU i EU uten at norsk instituttsektor får noe tilbake for dette, verken finansielt eller kunnskapsmessig.

Skal man subsidiere forskningsmiljøene (instituttene og eventuelt UoH-sektoren) eller bedriftene? IVA i Sverige argumenterer for det første – dette fordi de mener at forskningsmiljøene i offentlig sektor har de beste forutsetningene for å lykkes i konkurransen i EU, hvis de får finansiert sin deltakelse, dvs. at sannsynligheten for suksess settes høyest. Eller skal man subsidiere både forskningsmiljøene og bedriftene som ledd i en mer allmenn innovasjonspolitik, slik som i Danmark? Som vi har sett er også interessen for deltakelse i Danmark minkende, selv om dette beror på andre forhold enn mangel på medfinansiering.

Dette viser at det er mange faktorer som har betydning for deltakelsen i EUs forskningsprogrammer.

Et annet moment som taler for en subsidie til forskningsmiljøene er at deltakelse i EU-forskningen er en strategisk ressurs som indirekte og på lang sikt vil komme det norske samfunn til gode. Det er slik man begrunner finansiering av grunnforskningen, dvs den forskningen som foregår på universitetene. Dette er også begrunnelsen for grunnfinansieringen som gis til forskningsinstituttene. Ut fra dette vil det være naturlig å gi et bidrag til grunnfinansiering som gjør instituttene bedre i stand til finansiere deltakelsen i EUs prosjekter. Suksess- og kvalitetskravene til anvendelse av slike bidrag vil være lette å måle fordi de avgjøres av i hvilken grad instituttene lykkes i konkurransen på det europeiske forskningsmarkedet. Det vanskelige vil være å vurdere relevans, svare på spørsmålet: I hvilken grad vil deltakelse tjene viktige, norske interesser?

Vedlegg

- Vedlegg 1: Instituttens opplysninger om medfinansiering av EU-forskningen
- Vedlegg 2: Informasjon om medfinansiering av EU-forskningen i Nederland, Sverige, Danmark og Finland

Vedlegg 1: Instituttene opplysninger om medfinansiering av EU-forskningne

Institutt navn	Hvem kontaktet	Posisjon	Når/hvordan kontakket	Omfang EU-prosjekter (total budsjett pr år)
NIVA - Norsk institutt for vannforskning	Merete Johannessen Ulstein	Forskningsdir - ansvar internasjonale prosjekter	02.10.2002 - telefon	ca NOK 16 millioner i 2002 - "NIVA er inne i 10 EU-prosjekter nå"
DNMI - Meteorologisk institutt	Jens Tonstad	økonomisjef (forskningsjef i. E. Nordeng og fung. Sjef E. Martinsen borte)	02.10.2002 - telefon	Kunne ikke gi eksakt oversikt - "må gå langt inn i regnskapene for å finn ut dette"
TØI - Transport-økonomisk institutt	Sønneve Ølstad	administrasjonssjef	02.10.2002 - telefon og email	Ca NOK 12 millioner i 2002
NR - Norsk Regnesentral	Lise Lundberg	administrasjonssjef	24.9, 30.9 og 1.10 - telefon og email	NOK 13,9 millioner i 2002, fordelt på 6 prosjekter
NGI - Norges Geotekniske institutt	Suzanne Lacasse	adm dir	24.9 og 1.10 - telefon og email	For øyeblikke ikke så stor aktivitet - ca NOK 3 millioner fordelt på 2 prosjekter
SINTEF - både stiftelsen og gruppen	Jann H. Langseth	rådgiver - konsernstab	24.9 - telefon	75 millioner for hele SINTEF-gruppen i 2002 - fordelt på et stort antall prosjekter (ca 70 prosjekter)
Havforskningsinstituttet	Arild Markussen	økonomisjef - administrasjonen	24.9.2002 - telefon	Ca 12 millioner i 2002 (fordelt på ca 9 prosjekter) - EU-forskningen er lite for Havforskningen, totalbudsjett på 500 millioner
NERSC - Nansen senter for miljø og fjermåling	Lars Gunnar Veland	regnskapssjef - alle de andre var bortreist, i St. Petersburg	24.9.2002 - telefon	NOK 10 millioner i 2002, men pga svak Euro er 50% fra EU bare verdt NOK 4,5 millioner
NILU - Norsk institutt for luftforskning	Trygve Bjøntegaard	Regnskapssjef - instituttledelsen var bortreist	24.9.2002 - telefon	I 2001: 17 millioner kroner - ca 20 prosjekter
IFE - Institutt for energiteknikk	Knut Michaelsen og Lasse Lund	KM - budsjett®nskap, LL - administrasjonssjef	24.9.2002 - telefon	2001: ca NOK 8 millioner fordelt på 5 prosjektet

Vedlegg 1: Instituttene opplysninger om medfinansiering av EU-forskningne

Institutt navn	Finansiering egenandel	Bruk av grunnbevilgningen	Annet
NIVA - Norsk institutt for vannforskning	Sammensatt - varierer en del fra prosjekt til prosjekt. MU/NFR ca 10%, 'egne' prosjekter som redefineres som egeninnsats, finansiert via grunnbevilgning - ca 25%. Tidligere noen industrielle partnere, ikke nå. Resten direkte fra grunnbevilgningen	Ca. 25% av NIVAs totale EU-omsetning, dvs ca 50% av egenandelen	Euro-kursen et problem, EUs tilskudd blitt 10% mindre verdt
DNMI - Meteorologisk institutt	Mener størsteparten finansiert via "interne midler", men også at det var "industrielle partnere" med.	Det meste finansiert av "interne midler", via "bevilgninger" fra dep't.	
TØI - Transport-økonomisk institutt	Har hittil greid å oppnå 80% finansiering av egenandelen fra eksterne kilder - viktigst: Samferdselsdep't, Veidirektoratet og NFR. Resten (20%) dekkes av interne midler, dvs overskudd fra andre prosjekter	Grunnbevilgningen brukes ikke til EU-prosjekter - den er øremerket helt spesifikke prosjekter og formål	Euro-kursen et problem
NR - Norsk Regnesentral	Allt finansieres av NR selv - ingen eksterne kilder lenger, for 2002 blir det 7,1 millioner i alt - finansieres mest fra andre NR-prosjekters overskudd men spiser også av egenkapitalen	NR har en grunnbevilgning på 3,2 millioner - "sponsingen" av EU-forskningen dobbelt så stor som dette	Euro-kursen et problem
NGI - Norges Geotekniske institutt	Stor variasjon fra prosjekt til prosjekt, men over tid ca 25% fra industripartnere og 25% fra NGI selv, men NGIs andel har økt de siste årene	Bruker en del av grunnfinansiering + overskudd fra andre prosjekter når eksterne uteblir	Har invitasjon til å delta i mange prosjekter, men restriktiv pga finansieringsproblemer, prioriterer beinhardt strategisk
SINTEF - både stiftelsen og gruppen	37 millioner er SINTEFs egenandel, hvorav 33 millioner finansieres av SINTEFs egne midler. Resten fra noe industripartnere, FUNN, etc	Grunnbevilgningen til SINTEF-gruppen er 33 millioner; de bidrar mer enn grunnbevilgningen til EU	Generelt vanskelig å få inn industripartnere. Euro-kursen har forsterket problemene. Tror ikke SINTEF kommer til å prioritere EU-forskning
Havforskningsinstituttet	Varisjon fra prosjekt til prosjekt, mest egen midler - eksterne partnere med i bare noen få prosjekter	Havforskningen har en egen finansieringsmodell - grunnbevilgning virket ikke relevant	EU-prosjektene spredt rundt på mange enheter - utelukker ikke at enkelte forskere synes finansieringen er vanskelig
NERSC - Nansen senter for miljø og fjernmåling	Ca. 4 millioner dekkes av bidrag fra industripartnere - ESA, Norsk Romsenter, NFR - resten ("underskudd") dekkes av overskudd fra andre prosjekter - spiser litt av egenkapitalen de siste årene.	Mottar ikke grunnbevilgning fra det offentlige	Svak Euro har devaluert EUs bidrag med ca 0,5 millioner kr
NILU - Norsk institutt for luftforskning	NFR/MU bidrar via ordningen "Brukerstøtte EU-prosjekt" ca 2,5 millioner i 2002 (minkende) - resten av egne midler. Nesten ingen industripartnere i prosjektene.	Ansio at NILU dekker ca 25% av kostnadene via egne midler, dvs. ca NOK 4 millioner - som tas fra andre formål	Finansieringen er problematisk
IFE - Institutt for energiteknikk	Stort sett har IFE tatt inn industripartnere, men ikke full dekning. Norske bedrifter + NVE og Ennova er industripartnere	Bruker ikke grunnbevilgningen til dekning av "underskudd", tas fra overskuddsprojekter	Ikke problematisk mht til finansiering av egenandel

Vedlegg 2: Informasjon om medfinansiering av EU-forskning i Nederland, Sverige, Danmark og Finland

Institusjon	Hvem kontaktet	Posisjon	Når/hvordan kontakket	Omfang EU-prosjekter (total budsjett pr år)
TNO (Nederland)	Gerhart van de Schootbrugge	ansvarlig for "coordination of TNO's participation in EU's FP"	1.10.02 - telefon	Kunne ikke gi eksakt tall (økonomisk størrelse) på TNOs deltakelse, men fortalte at de har vært inne i 260 prosjekter i EUs 5RP - litt unnvikende mht til konkrete opplysninger
VTT (Finland)	Antti Mustranta	ansv. "international affairs"	1.10.02 - telefon	ca 5-6% av VTTs omsetning er EU-prosjekter - VTTs totalbudsjett for 2002: 215 millioner Euro, dvs at EU-prosjektene ca 11-12 millioner Euro
Tekes (Finland)	Jonna Lehtinen	rådgiver i Finnish Secretariat for EU R&D/Tekes	1.10.02 - telefon	Ikke adressert
EU-FoU-rådet (Sverige)	Karin Hjorth og Juha Alatalo	Hhv sjef og rådgiver	2.10.02 - telefon	Ikke adressert
IVA - Ingeniørvetenskapliga Akademien (Sverige)	Bengt A. Mølleryd	forskningspol rådgiver	2.10.02 - telefon	Svenske institutter var tidligere overrepresentert i EU-prosjekter, dvs 12-15% mer enn "fair-return", deltakelsen har sunket gradvis, er i ferd med å bli helt utfaset: "Det er virkelig skremmende!" (Trodde kanskje EU-FoU-rådet hadde oversikter/statistikk over finansiering av egenandeler).
Analyseinstituttet i Danmark	Peter S. Mortensen og Ebbe Krogh Graversen	Hhv forskningsleder og forsker	1.10, 2.10.02 - telefon	Analyseinstituttet har ingen oversikter over dette
Forskningsministeriet (Danmark)	Holger Rasmussen	Sjef for analyse og strategi	02.10.2002 - telefon	Er bekjent med problemstillingen, men har ingen konkrete analyser eller statistikk. Mener dessuten at DK i tillegg har problemer med at deres høye timepriser ikke blir anerkjent i refunderingen
GTS-instituttene (GTS=Godkente teknologiske serviceinstitutter)	Henrik Morgen	Direktør for GTS-sekretariatet	02.10.2002 - telefon	Ikke adressert

Vedlegg 2: Informasjon om medfinansiering av EU-forskning i Nederland, Sverige, Danmark og Finland

Institusjon	Finansiering egenandel	Bruk av grunnbevilgningen	Annet
TNO (Nederland)	Beskrev co-financing fra industrien som generelt vanskelig, spesielt for SMB'ene er lite interessert i å bruke penger på å være TNOs partner. Men TNO henter finansiering til egenandel fra mange kilder, særlig offentlige (government) ble nevnt.	Ikke adressert	mener at SMB'ene kommer til å ha store problemer med deltakelse i 6 RP, TNO har "advart" øvrighetene, TNO lobber for å få i stand finansieringsordninger slik at de i større grad kan delta
VTT (Finland)	Var litt vag - finnes ingen sentral oversikt, men at iolk i VTT beskriver egenfinansieringen som et "stort" problem. Finnes prosjekter som har stor finansiering fra industripartnere. Noen prosjekter får støtte fra Tekes, men dette en liten fraksjon	Finansieres ved overskudd/subsidiering fra andre prosjekter - virket ikke som begrepet "grunnfinansiering" var aktuell	
Tekes (Finland)	Har ingen nasjonale oversikter som viser kildene til instituttenes finansiering av sine egenandeler.	Ikke adressert	
EU-FoU-rådet (Sverige)	Karin Hjortin. Har oversikter, men disse ikke gode forut tall fra både 4RP og 5RP er slått sammen. Juha Alatalo: Egenandel er et problem, men noe penge finnes i offentlige kilder: STINT, Nutec og Vinnova støtter noe. Det mange institutter gjør er å relabel igangværende prosjekter som egenandeler.	Instituttene betrakter deltakelse i EU-prosjekter i økende grad som høyrisikoprojekter, på alle ledd mht økonomi, sa Alatalo.	
IVA - Ingeniørvetenskap eliga Akademien (Sverige)	"Ingen" svenske institutter har vist noen særlig interesse - de har heller ikke mulighet - til deltakelse i 6 RP. Hovedproblem: Finansiering generelt, men særlig egenandeler	Ikke adressert	Pressemelding av 23/5-2002 "300 millioner saknas till EU-forskningen" + brev til den svenske regjeringen om penger til svensk egeninnsats.
Analyseinstituttet i Danmark	Ingen oversikter	Ingen oversikter	
Forskningsministeriet (Danmark)	Anbefalte kontakt med Henrik Morgen, GTS-direktør		
GTS-instituttene (GTS=Godkente teknologiske serviceinstitutter)	For instituttene er det lett å få tak i industripartnere pga gunstig finansiering gjennom en ordning, "Centerkontrakter", som dekker 75% av kostnadene til bedriftenes deltakelse i EU-prosjekter. Men det finnes andre barrierer som gjør at deltakelsen er synkende også i Danmark - GTS'ene ønsker ikke å prosjektansette folk i EU-prosjektene og industripartnere har opplevd store skattesmell iforbm utgiftsføring av FoU-kostnader til EU-prosjekter	Den nye regjeringen i Danmark har truet med å avskaffe hele "Centerkontrakt"-ordningen - dette også en usikkerhetsfaktor som bidrar til minkende interesse for EU-prosjekter	Henrik Morgen skriver i en artikkel på GTS's hjemmeside at han "ærgret sig over en nedgang i GTS-nettets internasjonale aktiviteter"